

Vår Hembygd

Kolbäck på 1900-talet

Förplägnadsställen del två

**KOLBÄCKS
HEMBYGDSFÖRENING**

Marketenteriet Strömsholm

Uttrycket marketentare hänför sig från medeltidens slut (1000 – 1520) och var benämning på en försäljare av dryck och livsmedel som följde härarna. I Strömsholm hade marketentaren länge sin verksamhet på planet ovanför den gamla ”Hofslagare Smedjan”, nuvarande Strömsholms Sadelmakeri. Markan är, sedan slutet av 1950-talet, inrymt i ett äldre hus vid Stallbacken. Huset byggdes på 1850-talet och har på övre planet fungerat som förläggning för armens ”malajer” och ridskolans civilanställda. På nedre botten fanns läkarmottagning med sjuksal, en frisörsalong samt Ridskolans tvättförråd.

Markans miljö har inte ändrats mycket genom åren. Från tidigt på morgonen kan man än i dag få ”hembakt” frukostbröd från det egna bageriet. Den stora uteserveringen är på sommaren frekvent besökt av häst- och motorcykelfolk.

Stenköket Strömsholm

Stenköket, i dag även kallat Slottscaféet, är beläget i den byggnad som ursprungligen är uppförd som slottets kök, ritat av Carl Hårleman 1731.

Stenköket påbyggdes 1910 med matsal åt söder. I dag används matsalen för bröllopsmiddagar samt grupper och konferenser i samband med besök till slottet.

Kioskerna vid ridhuset i Strömsholm

Första kiosken.

En enkel kiosk uppfördes i början på 1900-talet av Strömsholms Handelsförening (Konsum) intill platsen där Gula Hästen idag är belägen. Där kunde man på sommaren köpa tidningar, snask och lösa cigaretter. Den fanns där under ett 40-tal år men kom dock att konkurrera med Marketenteriet ovanpå smedjan. Kiosken flyttades därför och fanns vid Strömsholms-slussen under några år.

Andra kiosken.

Efter en tid, förmodligen på 1960-talet, uppfördes en ny kiosk.

Tredje kiosken.

Den andra kiosken ersattes på 1970-talet av en mer tidsenlig kiosk och sortimentet utökades. Under namnet Strömsholmskiosken såldes på sommaren både glass och korv.

Sonja Johansson som ägde kiosken och det närliggande sadelmakeriet överlät 1982 den tredje kiosken till familjen Ulff.

Foto: Claes Ulff 1987.

Kiosk och matservering.

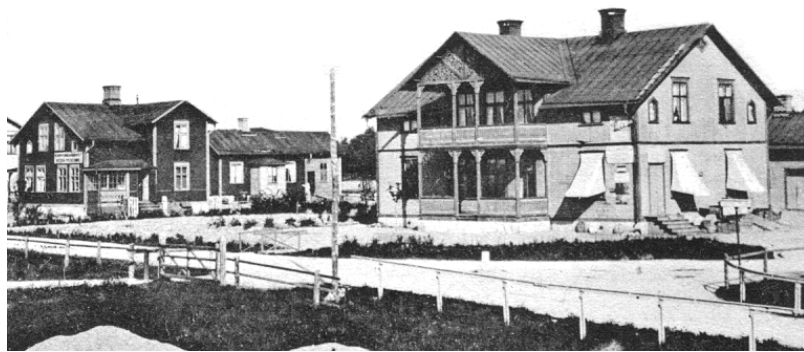
En kiosk och matservering, syns under uppbyggnad på fotot, fick 1987 helt ersätta den tredje kiosken som forslades vidare till Skultuna att där tjäna samma ändamål.

Det föreskrevs att den nya byggnaden skulle ges samma form och färg som det närliggande ridhuset, gul.

I slutet på 1990-talet gjordes namnbyte från Strömholmskiosken till dagens Gula Hästen då rörelsen omfattade så mycket mer än en kiosk.

När ägaren för något år sedan gjorde en tillbyggnad villkorades att den skulle ges en form och färg som passade omgivningen men nu var det i jämförelse med Sadelmakeriet, röd.

Fridnäs Café Kolbäck

Caféet var beläget i hörnet av Stationsgatan och Svedvivägen, nuvarande Hallstavägen.

Olga och Oskar Öhman ägde huset på 20-talet som även inrymde en speceriaffär. Serveringen var inrymt i ett stort rum med gott om utrymme för kaffegästerna.

På sommaren kunde besökande även inta sitt kaffe på den inglasade verandan. Lokalen kunde även hyras vid bröllop och födelsedagsfester. Caféet hade dock inget eget bageri. Husen köptes av kommunen och revs i slutet av 1950-talet för att ge plats åt två bostadshus, kommunalkontor, bibliotek och butik med adress Stationsgatan 6.

Gunnevi Markkanen berättar sina minnen från Fridnäs.

Som 14-åring, i juli 1956, började jag arbeta som servitris på Café Fridnäs. Föreståndarinnan hette Sally Nyström. Hon kom från Uppsala där hon tidigare haft caférörelse.

Det var sommar och många genomresande stannade till för en kopp kaffe med dopp i den vackra uteserveringen.

Många av killarna som arbetade på järnvägen var stamgäster och kom in när dom hade rast eller när skiftet var slut. Efter kl. 21.00 såldes eventuellt kvarvarande smörgåsar till halva priset.

Killarna som jobbade på kistfabriken gick varje förmiddag till järnvägsmagasinet med en kärra fullastad med kistor som skulle iväg och på återvägen hämtade dom en korg med kaffe och smörgås.

Många lastbilsförare stannade också till för en fika.

På kvällar och helger så samlades traktens ungdomar för att bland annat spela flipperspel och vid uppnådda max poäng vann man fika för en krona. För en krona fick man ett glas saft eller en dricka och en godbit, mazarin, wienerbröd eller en smörgås.

Fru Nyström sålde rörelsen 1957 till en äldre dam som senare lade ner verksamheten.

Konsum konditoriet

När konsumhuset byggdes 1956 på Stationsgatan 8 inrymde lokalen förutom sedvanlig speceriaffär, chark manufaktur, och husgeråd också ett eget bageri.

För att få sälja bröd på söndagarna måste man ha ett konditori i lokalen. Tydligt var lönsamheten inte så god då konditoriet stängdes efter något år.

Korvkiosk - Gatukök - Pizzeria

Nancy och Allan Svensson och Marianne och Rune Gustafsson öppnade korvkiosk i mitten av 50-talet. Kiosken låg då nära Järnvägsstationen i Kolbäck. När kiosken flyttades till sin nuvarande plats vid höghuset, Stationsgatan 16, tog nya ägare över.

Kiosken utvecklades på 1970-talet till gatukök och drivs i dag under namnet Kolbäcks Gatukök och Pizzeria.

Barsserveringen i Sörstafors

I Sörstafors fanns från mitten av 1940-talet och under ca 25 år en barsservering. KF ägde huset och serveringen var i första hand ämnad för ungarlarna vid pappersbruket som gav dem tillgång till åtminstone ett mål lagad mat om dagen.

Tjänstemännen däremot kunde inta sina luncher i Herrgården som ägdes av pappersbruket. Barsserveringen, som var inrymd i huset till vänster, användes flitigt vid privata fester, fackliga möten och samkväm.

Ellas kiosk

Ellas kiosk var strategiskt belägen mitt emot järnvägsstationen och efter stora landsvägen som på den tiden genomskar åsen som gav Kolbäck dess karaktär. Siv Gustavsson berättar här sina minnen.

I kafébacken låg Ella Anderssons Kiosk, där jag jobbade som 14-åring 1944 – 45.

Kiosken innehöll ett litet pentry, kioskrum och serveringslokal. En gammal farbror hämtade tidningar vid 6-tåget och för det fick han kaffe och en bulle för 10 öre om dagen. Han kom kvart i sju och då skulle kaffet vara färdigt. På den tiden var det ransoneringskort på bl.a. tobak

Kioskbyggnaden, utan serveringsdelen, flyttades i början på 50-talet till stationsområdet. Hela byggnaden såldes sedan som sommarstuga till Gråna.

En ny kiosk byggdes alldeles bredvid då i Pressbyråns regi. Där arbetade Doris Lund, Alice Becker och Karin Axelsson.

Ransoneringskort från maj 1945

Förplägnadsställen del 2

Under hösten 2007 har vi i studiecirkeln Vår Hembygd inom PRO i Kolbäck fortsatt med kartläggningen av en bit av vår lokala historia. Inte heller denna gång har vi fått med alla så vi får ta nya tag till våren. Ett tack till alla som hjälpte oss att minnas!

Vi som har forskat

Birgit Carlsson, Bodil Eriksson,
Siv Gustavsson Monica Hallström och undertecknad.

Kolbäck i november 2007 / Kurt Larsson

Bilden på omslagets första sida är från ett bröllop på Café Fridnäs 1921. Brudparet är spritbolagskassörskan Judith Broberg Kolbäck och byggmästare Erik Krafft, Tränsta Munktorp.